

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Beogradska otvorena škola

88/2022

Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

STATE OF THE UNION 2022

**GODIŠNJI GOVOR O STANJU EVROPSKE UNIJE
SLOGA SPAŠAVA EVROPU**

TEMA BROJA STR. 4–5

KOLUMNAMA STR. 12–14

Parlamentarni izbori u Švedskoj

ŠTA DONOSI POBEDA (KRAJNJE) DESNICE?

AKTUELNO STR. 15–17

Regionalna saradnja

VINSKIM PUTEVIMA KA OTVORENOM
BALKANU

PREDSTAVLJAMO STR. 18–20

Slika desnice u Evropi – Đorđa
Meloni

ŽENA, MAJKA I HRIŠĆANKA

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

- 3** | **PREGLED MESECA**
- 4** | **TEMA BROJA**
Godišnji govor o stanju Evropske unije
SLOGA SPAŠAVA EVROPU
- 6** | **INTERVJU**
Elvira Kovač
TRUDIĆEMO SE DA EVROPSKA UNIJA UVAŽI NAPREDAK SRBIJE
- 10** | **U FOKUSU**
LGBTIQ+ zajednica u Republici Srbiji
PRAVNO NEVIDLJIVI I DRUŠTVENO ISKLJUČENI
- 12** | **KOLUMNA**
Parlamentarni izbori u Švedskoj
ŠTA DONOSI POBEDA (KRAJNJE) DESNICE?
- 15** | **AKTUELNO**
Regionalna saradnja
VINSKIM PUTEVIMA KA OTVORENOM BALKANU
- 18** | **PREDSTAVLJAMO**
Slika desnice u Evropi – Đorđa Meloni
ŽENA, MAJKA I HRIŠĆANKA

PRIJAVITE SE OVDE DA REDOVNO DOBIJATE MESEČNI BILTEN O PROCESU PREGOVORA SRBIJE SA EU

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Bulevar oslobođenja 177, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Jorgačević, Branislav Cvetković, Miljana Jovanović

Autori: Miljana Jovanović, Andrijana Lazarević, Jovica Pavlović, Danijela Kukobat, Gorana Pebić

Lektura i korektura: Marijana Milošević

Dizajn i prelom: Damir Matić

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji” koji Beogradska otvorena škola realizuje uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneti u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje Beogradske otvorene škole i donatora.

1. septembar

Evroposlanci uputili pismo predsedniku i premijerki Srbije o zabrani Europrajda

Poslanici Evropskog parlamenta uputili su pismo predsedniku Srbije Aleksandru Vučiću i premijerki Ani Brnabić, tražeći od njih da omoguće održavanje Europrajda u Beogradu. U pismu koje je potpisalo 145 poslanika i poslanica navodi se i da, iako postoje bezbednosne pretnje, zabrana Europrajda nije rešenje. [Više...](#)

2. septembar

Formiran skupštinski Odbor za evropske integracije, predsednica Elvira Kovač

U okviru novog saziva Narodne skupštine formiran je Odbor za evropske integracije, a po drugi put za predsednicu odbora izabrana je Elvira Kovač, ispred Saveza vojvođanskih Mađara. Mesto potpredsenice Odbora pripalo je poslanici Srpske narodne stranke Dubravki Filipovski. [Više...](#)

2. septembar

Potpisani dokumenti o saradnji u okviru inicijative Otvoreni Balkan

Na Samitu lidera inicijative Otvoreni Balkan, održanom 2. septembra u Beogradu, potpisana su dokumenta koja treba da olakšaju i unaprede saradnju u energetici, filmskoj industriji i audio-vizuelnim delatnostima, kao i u razmeni prehrambenih proizvoda i vanrednim situacijama. Predsednik Srbije Aleksandar Vučić rekao je da su potpisana dokumenta važna, jer ona znače da neće biti zabrane izvoza u neke od zemalja Zapadnog Balkana. [Više...](#)

8. septembar

Zemlje Zapadnog Balkana će učestvovati na prvom Samitu Evropske političke zajednice

Zemlje Zapadnog Balkana biće pozvane na prvi Samit Evropske političke zajednice u oktobru, koji će biti održan u Pragu. Vodiće se diskusije o strateškim pitanjima od zajedničkog interesa za evropski kontinent. Ideju o formiranju Evropske političke zajednice predstavio je francuski predsednik Emanuel Makron, sa ciljem formiranja platforme za politički dijalog i saradnju, koji bi uključio i zemlje koje godinama pokušavaju da postanu deo Evropske unije. [Više...](#)

13. septembar

Šest od deset građana Evropske unije podržava njeno proširenje narednih godina

Rezultati istaživanja novog Eurobarometra, pokazuju da proširenje Evropske unije narednih godina podržava 57% građana. Podrška proširenju opala je u Hrvatskoj i Češkoj, dok se u 12 država članica beleži rast podrške proširenju Unije. Rezultati novog istraživanja pokazuju i da poverenje građana u Uniju raste kada je u pitanju odgovor na ukrajinsku krizu, dok ih najviše brine ekonomska situacija. [Više...](#)

14. septembar

Održan Godišnji govor o stanju Evropske unije

U Evropskom parlamentu, 14. septembra, predsednica Evropske komisije Ursula fon der Lajen kazala je da je priča Evrope – priča o solidarnosti, srcu i karakteru, osvrnula se na izazove s kojima se Unija suočavala tokom 2022. godine, predstavila je rezultate koje je ostvarila i mapirala potencijalne prostore za saradnju država članica, ali i onih koje to tek žele da postanu, poput zemalja Zapadnog Balkana, Moldavije i Gruzije. [Više...](#)

Godišnji govor o stanju Evropske unije

SLOGA SPAŠAVA EVROPU

Emotivno, na trenutke možda i teatralno, predsednica Komisije govorila je o ukrajinskoj krizi, podsećajući prisutne na pomoć koju su države članice dale Ukrajini. 'Evropljani se nisu ni krili ni oklevali, već skupili hrabrosti da urade pravu stvar', kazala je Ursula fon der Lajen, naglasivši i da je od prvog dana Evropa na strani Ukrajine – obezbeđuje joj vojna i ekonomska sredstva, prima izbeglice, a Rusiji je uvela najstrože sankcije.

„Vreme je da se investira u demokratiju i da se jezgro demokratije širi na sve produbljuvanjem veza i odnosa na evropskom kontinentu. Demokratiju moramo osnaživati tako što ćemo početi prvo od zemalja koje će uskoro postati naše članice”, izjavila je predsednica Evropske komisije Ursula fon der Lajen, u svom godišnjem govoru o stanju Unije.

U Evropskom parlamentu, 14. septembra, kazala je da je priča Evrope – priča o solidarnosti, srcu i karakteru, osvrnula se na izazove s kojima se Unija suočavala tokom 2022. godine, predstavila je rezultate koje je ostvarila i mapirala potencijalne prostore za saradnju država članica, ali i onih koje to tek žele da postanu, poput zemalja Zapadnog Balkana, Moldavije i Gruzije. Po ko zna koji put se moglo čuti da je Zapadni Balkan deo evropske porodice i da je zapadnobalkanska budućnost evropska. Takođe, Ursula fon der Lajen je podržala i Evropsku političku zajednicu, rekavši da je put ka stabilnim i jakim demokratijama, put ka članstvu u Evropskoj uniji.

Hrabrosti, ime ti je Ukrajina

O stanju Unije prvi put je govoreno dok na tlu Evrope traje rat. Emotivno, na trenutke možda i teatralno, predsednica Komisije govorila je o ukrajinskoj krizi, podsećajući prisutne na pomoć koju su države članice dale Ukrajini. „Evropljani se nisu ni krili ni oklevali, već skupili hrabrosti da urade pravu stvar”, kazala je, a prava stvar je, prema njenim rečima, bilo ujedinjeno, odlučno i pravovremeno suprotstavljanje Rusiji.

Predsednica se u obraćanju zahvalila i Oleni Zelenskoj na poštovanosti i brizi koju je pokazala i pokazuje i danas. Zahvalivši se Zelenskoj na hrabrosti koju pruža narodu, naglasila je i da je od prvog dana Evropa na strani Ukrajine – obezbeđuje joj vojna i ekonomska sredstva, prima izbeglice, a Rusiji je uvela najstrožije sankcije.

Osim toga, predsednica je najavila i 100 miliona evra pomoći za obnove škola u Ukrajini, podsetivši da je dosad u oporavak Ukrajine uloženo 19 milijardi evra, kao i da će u narednom periodu Unija nastojati da Ukrajini obezbedi pristup jedinstvenom evropskom tržištu i besplatnom romingu. „Ukrajina je zemlja heroja, a hrabrost ima lice Ukrajinaca i Ukrajinki”, poručila je.

Predsednica EK je najavila i 100 miliona evra pomoći za obnove škola u Ukrajini, podsetivši da je dosad u oporavak Ukrajine uloženo 19 milijardi evra, kao i da će u narednom periodu Unija nastojati da Ukrajini obezbedi pristup jedinstvenom evropskom tržištu i besplatnom romingu.

Energetska (ne)zavisnost

Govoreći o energetske zavisnosti od Rusije, Ursula fon der Lajen je istakla da je neophodno pronaći načine da se ona umanj. Ona je podvukla da se Evropljani hrabro bore protiv činjenice da Rusija manipuliše energetske tržištem koje, zbog ruskog delovanja, više i ne funkcioniše. Cene gasa porasle su više od deset puta, a sve to utiče na svakodnevni život građana i zato je Evropska unija predložila mere kojima će se uticati na smanjenje ukupne potrošnje država članica. Međutim, kako ni to neće biti dovoljno, predsednica Evropske komisije rekla je da će biti predloženo ograničenje potrošnje, čime će se obezbediti novac za ublažavanje direktnih posledica koje je ukrajinska kriza izazvala.

Najavila je i otvaranje Evropske banke za vodonik, što je investicija koja će pomoći da se izgradi bolje tržište i lakša kupovina vodonika, kako bi se osnažila ekonomija budućnosti. Protekla godina, rekla je ona, pokazala nam je koliko Evropa

Izvor: euractiv.rs

može učiniti kada je ujedinjena, dodavši da je to put koji treba da sledi i dalje.

2023 – godina veština

Skrećući pažnju na stanje ekonomije, istakla je da je Evropi potrebno povoljno poslovno okruženje, radna snaga sa odgovarajućim veštinama i pristup sirovinama koje su neophodne

Moraju se uskladiti potrebe kompanija s potrebama ljudi, ali i privući prave veštine na naš kontinent, kako bi se jačao ekonomski rast Evrope, a prvi korak biće ubrzanje procesa priznavanja diploma radnika iz trećih zemalja, zaključila je Ursula fon der Lajen.

industriji. Zatim, da je važno ukloniti prepreke koje sputavaju mala preduzeća koja će biti u centru transformacije. Mala preduzeća predstavljaju okosnicu duge evropske istorije industrijske snage i zato je važno u kriznim vremenima sačuvati njihove zaposlene, dodala je ona i predstavila program koji će uključiti program pomoći za mala i srednja preduzeća, kako bi se olakšalo poslovanje u Uniji. Problem pronalaska radnika muči i velike evropske kompanije. Nezaposlenost nije nikada

bila na nižem nivou, navela je ona, ali Evropi nedostaju ljudi koji bi radili kao vozači kamiona, konobari, aerodromski radnici i inženjeri. Moraju se uskladiti potrebe kompanija s potrebama ljudi, ali i privući prave veštine na naš kontinent, kako bi se jačao ekonomski rast Evrope, a prvi korak biće ubrzanje procesa priznavanja diploma radnika iz trećih zemalja. „To će učiniti Evropu privlačnijom za radnike i zato predlažem da 2023. bude godina veština”, zaključila je Ursula fon der Lajen.

*Miljana Jovanović,
Beogradska otvorena škola*

Intervju, Elvira Kovač

TRUDIĆEMO SE DA EVROPSKA UNIJA UVAŽI NAPREDAK SRBIJE

Republika Srbija je otvorila 22 pregovaračka poglavlja i privremeno zatvorila dva poglavlja, s tim da su pregovaračke pozicije Republike Srbije za još šest pregovaračkih poglavlja poslate u Brisel. Ako uzmemo u obzir da su neke od ovih pozicija poslate Evropskoj komisiji već 2018. godine, a mi još uvek čekamo da se pregovaračka poglavlja (tj. klasteri) otvore, jasno je da je do usporavanja došlo političkom odlukom država članica Evropske unije.

Sredinom septembra formiran je Odbor za evropske integracije, a na mesto predsednice Odbora izabrana je Elvira Kovač iz Saveza vojvodanskih Mađara. Glavni zadatak Odbora je da razmatra predloge zakona koje podnosi Vlada, a kojima se usklađuju nacionalni propisi s propisima Evropske unije. Odbor ostvaruje saradnju sa Evropskim parlamentom, Savetom Evropske unije, Evropskom komisijom, kao i parlamentima država članica Unije.

O (ne)ostvarenim rezultatima prethodne Vlade u pregovaračkom procesu, usklađenosti nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije i prioritetima Odbora u narednom periodu, razgovarali smo sa Elvirom Kovač.

Beogradska otvorena škola: Ponovo ste izabrani na mesto predsednice Odbora za evropske integracije. Smatrate li da Odbor može da bude pokretačka snaga za odgovorniji pristup integracijskom procesu? Da li su svi članovi i članice Odbora dorasli ovom zadatku?

Elvira Kovač: Na samom početku razgovora, želela bih da naglasim činjenicu da proces pridruživanja i članstvo u Evropskoj uniji predstavlja strateško opredeljenje i glavni spoljnopolitički prioritet Republike Srbije i da su stranke koje podržavaju članstvo Srbije u EU dobile veliku većinu glasova na prošlim parlamentarnim izborima, čime su birači pokazali da podržavaju reformski i evropski put Srbije.

Narodna skupština i njeni odbori stalno potvrđuju privrženost Republike Srbije izgradnji demokratskog društva, zasnovanog na vladavini prava i poštovanju ljudskih i manjinskih prava, kao i izgradnji institucija u skladu s kriterijumima za pristupanje Evropskoj uniji.

U procesu evrointegracija Republike Srbije, Odbor za

evropske integracije Narodne skupštine ima prevashodno kontrolnu ulogu, kako kroz kontrolu usklađenosti propisa koji se usvajaju i kroz kontrolu pregovaračkog procesa sa EU, tako i kroz kontrolu rada Ministarstva za evropske integracije. Odbor u svom radu prati sprovođenje Nacionalnog plana za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije, koji je usvojila Vlada, prati ispunjenje obaveza usklađivanja zakonodavstva iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Činjenica je da je poslednjih nekoliko godina došlo do usporavanja pregovaračkog procesa o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji. Republika Srbija je predstavila mere koje su preduzete u cilju uspostavljanja uslova za primenu nove pregovaračke metodologije u praksi i izrazila očekivanja da će pregovarački proces u narednom periodu ući u dinamičniju fazu.

Odbor i njegovi članovi posvećeni su procesu evropskih integracija, koji je istovremeno i proces unutrašnjih reformi, i daju svoj doprinos ukupnim rezultatima koje Republika Srbija ostvaruje u procesu pregovora o članstvu sa EU, i ispunjavanju obaveza koje su već definisane.

BOŠ: Kako biste ocenili dosadašnji tok pregovaračkog procesa? Šta je prethodna Vlada uradila dobro, a gde vidite prostor za unapređenje?

EK: Činjenica je da je poslednjih nekoliko godina došlo do usporavanja pregovaračkog procesa o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji. Republika Srbija je predstavila mere koje su preduzete u cilju uspostavljanja uslova za primenu nove

Izvor: Marija Palkovič

pregovaračke metodologije u praksi i izrazila očekivanja da će pregovarački proces u narednom periodu ući u dinamičniju fazu. Kao što je poznato, prema novoj metodologiji poglavlja su podeljena u šest klastera, od kojih su dva otvorena (klaste-

////////////////////////////////////

Vlada je dala prioritet reformama u vezi sa Evropskom unijom i postavila je agendu o vladavini prava kao jedan od svojih ključnih prioriteta i polja delovanja.

////////////////////////////////////

ri 1 Osnove i 4 Zelena agenda i održiva povezanost), a jedan je spreman za otvaranje (Klaster 3 Konkurentnost i inkluzivni rast). Republika Srbija je otvorila 22 pregovaračka poglavlja i privremeno zatvorila dva, s tim da su pregovaračke pozicije Republike Srbije za još šest pregovaračkih poglavlja poslate u Brisel. Ako uzmemo u obzir da su neke od ovih pozicija poslate Evropskoj komisiji već 2018. godine, a mi još uvek čekamo da se pregovaračka poglavlja (tj. klasteri) otvore, jasno je da je do usporavanja došlo političkom odlukom država članica Evropske unije.

Vlada je dala prioritet reformama u vezi sa Evropskom unijom i postavila je Agendu o vladavini prava kao jedan od svojih ključnih prioriteta i polja delovanja. Vlada je ispunila niz važnih neresenih merila u okviru Klastera 3 (Konkurentnost i inkluzivni rast)

i 4 (Zelena agenda i održiva povezanost), stoga je Evropska komisija preporučila da se ovi klasteri otvore. Delotvorno planiranje, koordinacija politika i dovoljni ljudski i finansijski resursi za pristupanje Evropskoj uniji treba da budu obezbeđeni. Ono što smatram izuzetno značajnim je da se u skladu sa ciljem pristupanja Evropskoj uniji, stavi veći naglasak na proaktivnu komunikaciju o EU, koja je i dalje glavni politički i ekonomski partner Srbije, najveći donator, najveći deo spoljnotrgovinske razmene se odvija upravo sa zemljama članicama EU.

////////////////////////////////////

Ono što smatram izuzetno značajnim je da se u skladu sa ciljem pristupanja Evropskoj uniji, stavi veći naglasak na proaktivnu komunikaciju o EU, koja je i dalje glavni politički i ekonomski partner Srbije, najveći donator, najveći deo spoljnotrgovinske razmene se odvija upravo sa zemljama članicama EU.

////////////////////////////////////

BOŠ: Usklađenost nacionalnih propisa s pravnim tokovima Evropske unije važan je pokazatelj pripremljenosti za buduće članstvo u okvirima Unije. Kako Vam deluje ostvareni stepen usklađenosti i prilagođenosti evropskim propisima?

EK: Među prioritetima Odbora za evropske integracije su analiza evropskog zakonodavstva i nacionalnih pravnih propisa

sa stanovišta usklađenosti sa EU *acquis*, kao instrumenti harmonizacije nacionalnih propisa sa EU zakonodavstvom. U pogledu sposobnosti preuzimanja obaveza koje proističu iz članstva, Srbija je obavila važan posao kada je reč o usklađivanju s pravnim tekovinama EU u brojnim oblastima, naročito u oblastima oporezivanja i energetike. Napredak je postignut u usklađivanju zakonodavstva u oblastima prava privrednih društava, slobode kretanja radnika i poslovnog nastanjanja, kao i slobode pružanja usluga. Napredak je postignut u oblastima oporezivanja, socijalne politike i zapošljavanja, industrijske politike, naučno-tehnološkog razvoja i obrazovanja. Srbija je ostvarila napredak u oblasti reforme javne uprave, u borbi protiv korupcije, u borbi protiv organizovanog kriminala, kao i u reformama poreske uprave i u privatizaciji banaka u državnom vlasništvu. Zakonodavni i institucionalni okvir Srbije za zaštitu osnovnih prava je u velikoj meri uspostavljen.

U Beogradu je organizovan EuroPride, tokom koga je održano i niz manifestacija poput tribina, izložbi, predstava, koncerata i filmskih projekcija, a na kraju i sama šetnja. Prevashodni interes države je da se obezbedi bezbednost svih građana, kao i javni red i mir.

BOŠ: Često govorimo o nedoslednom i selektivnom sprovođenju reformi koje su neophodne kako se ne bi zaustavio integracijski proces. U kojim oblastima su reforme najmanje sprovedene i može li Odbor uticati na ubrzanje njihovog sprovođenja?

EK: Kao što sam već navela, u skladu s našim ciljem pristupanja Evropskoj uniji i u okviru nadležnosti Odbora, potrebno je da stavimo veći naglasak na proaktivnu komunikaciju o Evropskoj uniji, kako bi se građanima Srbije približila ideja i konkretni benefiti procesa pristupanja EU. Kao najviše predstavničko i zakonodavno telo, od Narodne skupštine Republike Srbije se očekuje da artikuliše interese građana Srbije i da ih konsoliduje na način da oni shvate da nam je svima zajednički interes da budemo deo EU.

BOŠ: Poslanici i poslanice Evropskog parlamenta uputili su pismo u kome pozivaju vlasti da omoguće održavanje Europrajda, koji je na kraju i održan. Međutim, do poslednjeg dana nije se znalo da li će šetnja planirana za 17. septembar biti zabranjena ili ne. Da li bi otkazivanje šetnje predstavljalo korak unazad u odnosu na Poglavlje 23?

EK: U Beogradu je organizovan EuroPride, tokom koga je održano i niz manifestacija poput tribina, izložbi, predstava, koncerata i filmskih projekcija, a na kraju i sama šetnja. Prevashodni

interes države je bio da se obezbedi bezbednost svih građana, kao i javni red i mir. Svakako nam je potrebno razumevanje i tolerancija.

BOŠ: U oktobru nas očekuje predstavljanje Rezolucija Evropskog parlamenta nakon formiranja Vlade, kao i novi Izveštaj Evropske komisije. Kakav ton možemo očekivati ovog puta i kakvu saradnju očekujete s Parlamentarnim odborom za stabilizaciju i pridruživanje?

EK: Rezolucija Evropskog parlamenta o Izveštaju Evropske komisije o Srbiji za 2021. godinu usvojena je u julu ove godine. Planirano je da u prvoj polovini oktobra, nakon formiranja Vlade, o Rezoluciji razgovaramo na sednici Odbora, na kojoj bi je predstavio izvestilac EP za Srbiju Vladimir Bilčik.

Takođe, u oktobru nas očekuje novi Izveštaj Evropske komisije o Srbiji, o kome će se, prema ustaljenoj proceduri diskutovati u plenumu, na sednici NSRS, kao i na našem Odboru, i narodni poslanici će uputiti Predlog zaključka koji će Narodna skupština usvojiti, kao i prethodne dve godine.

Sa Evropskim parlamentom se ostvaruje redovna institucionalna saradnja u okviru Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje (POSP), na čijim se sastancima diskutuje o primeni SSP-a, napretku u oblasti vladavine prava i ekonomskom razvoju, nakon čega se usvajaju deklaracija i preporuke.

Kroz rad Odbora za evropske integracije trudićemo se da se izborimo da EU, shodno principima nove pregovaračke metodologije, uvaži napredak Srbije u sprovedenim reformama i podrži aktivnosti Srbije na razvijanju različitih modela regionalne saradnje.

BOŠ: Šta će biti prioriteti delovanja Odbora za evropske integracije u narednom periodu?

EK: Odbor za evropske integracije Narodne skupštine će u okviru svojih nadležnosti vršiti kontrolu nad radom Vlade koja koordinira i vodi proces pregovora o članstvu u Evropskoj uniji, ali istovremeno, u okviru svojih nadležnosti, učestvujemo i u ispunjavanju onoga što zovemo „politički kriterijumi“ za članstvo. Veoma je važno pomenuti da je, prvi put, u decembru 2020. godine, od kada se objavljuje Izveštaj Evropske komisije o Srbiji, predstavljen Izveštaj Evropske komisije o Srbiji za 2019. i 2020. godinu, narodnim poslanicima na sednici Narodne skupštine, i da je Narodna skupština usvojila Zaključak povodom predstavljanja Izveštaja na predlog grupe narodnih poslanika. U procesu harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa EU legislativom, Odbor za evropske integracije

INTERVJU

ima važnu ulogu, budući da većina propisa EU zahteva da bude transponovana i uvedena u domaći pravni sistem, uz istovremenu kontrolu u najvišem zakonodavnom telu. Dakle, ukratko, pored spomenutih (analiza evropskog zakonodavstva i nacionalnih pravnih propisa sa stanovišta usklađenosti sa EU *acquis*; instrumenti harmonizacije nacionalnih propisa sa EU zakonodavstvom) su i procedura razmatranja predloga pregovaračkih pozicija u procesu pregovora o pristupanju Srbije EU; saradnja sa institucijama EU, kao i parlamentarna diplomatija sa akcentom na regionalnoj saradnji. Kroz rad Odbora za evropske integracije trudićemo se da se izborimo da EU, shodno principima nove pregovaračke metodologije, uvaži napredak Srbije u sprovedenim reformama i podrži aktivnosti Srbije na razvijanju različitih modela regionalne saradnje.

*Miljana Jovanović,
Beogradska otvorena škola*

LGBTIQ+ zajednica u Republici Srbiji

PRAVNO NEVIDLJIVI I DRUŠTVENO ISKLJUČENI

U Srbiji se od 2001. godine održava Parada ponosa, dok je ove godine Beograd bio domaćin i Evroparada. Naime, iako je do poslednjeg momenta bilo neizvesno da li će se parada održati, ona je na kraju ipak održana.

Problem društvene isključenosti i negiranja osnovnih prava i sloboda članova LGBTIQ+ populacije, stalno je prisutan u našem društvu. Kako među starijom generacijom, tako i među mladima postoji isključiv negativan stav prema javnom izražavanju i institucionalizaciji prava ove populacije, što nas dovodi do neprimenjivanja odredaba međunarodnog prava, stagnacije na polju jednake primene i dostupnosti ljudskih prava. Rešavanje ovog problema se odlaže u nedogled.

Prema istraživanjima, čak 70% ispitanika, pripadnika LGBTIQ+ zajednice u Srbiji, susrelo se s psihičkim nasiljem, dok je 23%

navelo da je doživelo i fizičko nasilje zbog svog seksualnog opredeljenja i pripadnosti zajednici. Nasuprot tome, anketna ispitivanja Nacionalnog demokratskog instituta iz 2015. godine ukazala su na činjenicu da je od svih učesnika ispitivanja, 90% protiv održavanja Parade ponosa. Štaviše, u Srbiji je do 2008. godine homoseksualnost tretirana kao bolest, dok je transseksualnost i danas shvaćena kao mentalni poremećaj.

Pitanje transrodnih osoba i njihove buduće administrativne identifikacije, donekle je rešeno stupanjem na snagu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o matičnim knjigama, 1. januara

Izvor: europride2022.com

2019. godine. Naime, promena pola upisivaće se u matičnu knjigu rođenih na osnovu potvrde psihijatrijske zdravstvene ustanove, dok sama hirurška intervencija nije više uslov za promenu identiteta. Ono što je ostalo obavezan deo procesa tranzicije je hormonska terapija, u trajanju od najmanje godinu dana, nakon čega će moći da bude izvršen upis drugog pola i imena. Problem nastaje u činjenici da određeni broj transrodnih osoba ne želi ili zbog zdravstvenih razloga ostaje u nemogućnosti da hormonsku terapiju primi. Evropski sud za ljudska prava stava je da ovaj uslov nije u skladu sa Evropskom konvencijom za ljudska prava (član 8), zbog steriliteta kao jedne od mogućih posledica primanja ovakve vrste terapije.

Regulacija i konstitucionalizacija pitanja istopolnih brakova u Srbiji je i dalje otvoreno pitanje. Zakon o istopolnim zajednicama je važan zakon za LGBT populaciju, pogotovo za one koji žive u pravnom vakuumu dugi niz godina. Srbija je 2021. godine bila najbliža donošenju ovog zakona, kada je na predlog Ministarstva za ljudska i manjinska prava pokrenuta procedura za njegovo usvajanje. Međutim, ubrzo se odustalo od zakonskog regulisanja.

U izveštajima Evropske komisije o Srbiji se insistira na izradi sveobuhvatne antidiskriminatorske strategije, uz Akcioni plan u kojem bi bile navedene aktivnosti u cilju poboljšanja položaja LGBT osoba, kao i nadležni organi i odgovarajuća sredstva za takve akcije.

Jedan od predloga je i uključivanje medija i javnih kampanja na temu prihvaćenosti različitosti i integracije socijalno isključenih ljudi u zajednicu. U Srbiji se od 2001. godine održava Parada ponosa, a 2022. godine je u Beogradu održan i Evroprajd.

U Srbiji je, u decembru 2012. godine, u Krivični zakonik, uveden član 54a, gde se kao posebna okolnost za odmeravanje kazne za krivično delo učinjeno iz mržnje, činjenicu da je delo motivisano mržnjom zbog pripadnosti rasi i veroispovesti, nacionalne ili etničke pripadnosti, kao i pola, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, sud ceniti kao obaveznu otežavajuću okolnost. Prva presuda zbog nasilja u porodici koje je motivisano činjenicom da je oštećeni pripadnik LGBTQ+ populacije, po izveštaju Komiteta pravnik za ljudska prava (YUCOM), doneta je 2018. godine. Takođe, prema istraživanjima Komiteta, 40% slučajeva nasilja, zbog svoje seksualne orijentacije, žrtve doživljavaju od članova porodice.

Srbija je na putu evropskih integracija postigla mnogo u svim aspektima, pa se uz određene napore može doći do rešenja i za pitanje „pravne vidljivosti” osoba pripadnika LGBTQ+ zajednice. Donošenjem zakona i sprovođenjem antidiskriminatorske politike, neće biti mesta nasilju i kršenju zagarantovanih ljudskih prava i sloboda.

*Nataša Kukobat,
Pravni fakultet u Beogradu*

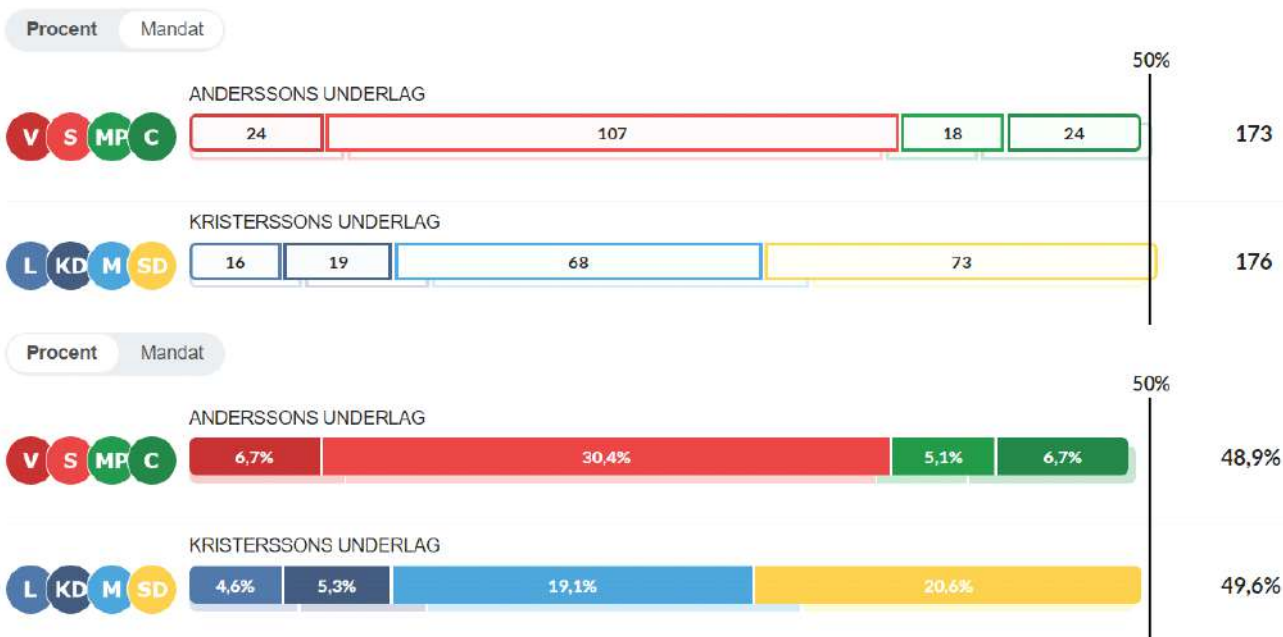
Parlamentarni izbori u Švedskoj ŠTA DONOSI POBEDA (KRAJNJE) DESNICE?

Glavna odgovornost za svaki neuspeh nove Vlade biće pripisana moderatima, kao partiji iz čijih će redova, po svemu sudeći, biti izabran novi premijer, dok će njihovi koalicioni partneri – pre svega Švedske demokrate – nastaviti s prikupljanjem jeftinih političkih poena na temu suzbijanja imigracije i kriminala. A lako je pretpostaviti da će se polarizacija u društvu samo produbljivati.

Na osnovu više od 99% prebrojanih glasova gotovo je izvjesno da je koalicija stranaka s desne strane političkog spektra odnela tesnu pobjedu na parlamentarnim izborima u Švedskoj. Naime, zahvaljujući osvojenih 176 od ukupno 349 mesta u najvišem zakonodavnom telu Kraljevine Švedske – Riksdagu – buduću Vladu, po svemu sudeći, formiraće predstavnici Stranke umerenih (takozvani moderati) koji su dobili 19,1% glasova (odnosno 68 mandata), Hrišćanske demokrate (koje su izbornu trku završile sa 5,3% glasova i 19 mandata), Liberali (sa svojih 4,6% glasova i 16 mandata), kao i najveći pobjednici ovogodišnjih izbora – Švedske demokrate, kojima je poverenje pružilo čak 20,6% izašlih birača, što im je obezbedilo 73 poslanička mesta. S njihove leve strane, u opozicionim poslaničkim klupama sedeće delegati trenutno i dalje vladajuće Švedske socijaldemokratske partije (30,4% glasova i 107 mandata),

poslanici Leve partije (6,7% glasova i 24 mandata), predstavnici Partija centra (s jednakim izbornim rezultatom koji su ostvarili i poslanici Leve partije), dok je Zelena partija osvojila nešto manje procenata (5,1% glasova i 18 mandata).

Neizvesna izborna trka aktivno je praćena širom Evrope, pre svega zbog nedavno započetog procesa pristupanja Kraljevine Švedske NATO-u, procesa kojim je okončana dvovekovna politika vojne neutralnosti ove zemlje. Ipak, data tema – iako važna – nije zauzela centralno mesto u predizbornim kampanjama relevantnih stranaka, budući da se u švedskom društvu nakon ruske invazije na Ukrajinu postepeno počeo formirati sve izraženiji konsenzus o pitanju učlanjenja u Severnoatlantsku alijansu. Iako su ankete u februaru ukazivale da bi svega 50% ispitanika na referendumu podržalo pristupanje NATO-u, pred

izbore se taj broj uvećao za dodatnih 10%, s tendencijom daljeg rasta. Najpopularnija partija desnice, baš kao i najmasovnija stranka s leve strane političkog spektra, odustala je od svoje višegodišnje odnosno, u slučaju druge pomenute partije,

Problem neuspele integracije desne stranke direktno su vezale i za nagli porast stope kriminala i uličnog nasilja, koji je posebno postao izražen nakon migrantske krize iz 2015. godine.

višedecenijske, podrške politici vojne neutralnosti. Pritom, pomenuta promena partijskih spoljnopolitičkih agendi očito nije imala negativan uticaj na ostvarene rezultate – Švedske demokrate su, naime, broj osvojenih glasova povećale za 3,1% u odnosu na parlamentarne izbore održane 2018. godine, dok je podrška Švedskoj socijaldemokratskoj partiji tokom istog perioda porasla za 2,1%, pri sličnoj izbornoj izlaznosti.

Pobednici, poraženi i njihove teme

Umesto diskusije o procesu pristupanja NATO-u, u centru pažnje bile su domaće teme, prvenstveno one vezane za buduću imigracionu politiku Kraljevine Švedske, za reforme koje je neophodno sprovesti u obrazovnom i zdravstvenom sistemu, kao i za energetska tranziciju, odnosno za prelazak sa fosilnih na čistija goriva.

Kada je reč o imigraciji, Stranka umerenih i Švedske demokrate bile su izrazito jasne – aktuelna imigraciona politika mora da se menja, budući da je neuspeli pokušaj integracije doseljenika koji su u Švedsku pristigli u poslednjih trideset, ali pogotovo poslednjih deset godina, doprineo stvaranju izolovanih imigrantskih zajednica. Problem neuspele integracije desne stranke direktno su vezale i za nagli porast stope kriminala i uličnog nasilja, koji je posebno postao izražen nakon migrantske krize iz 2015. godine. Budući da su socijaldemokrate na vlasti od 2014. godine, stranke s desne strane političkog spektra optužile su tri vlade premijera Stefana Levena i Vladu premijerke Magdalene Anderson kao najodgovornije za takav razvoj situacije.

S druge strane, levičarske i centralističke stranke povezale su neuspešno stanje u obrazovnom i zdravstvenom sistemu s neuspehom reformi koje je u ovim sektorima početkom devedesetih godina prošlog veka sprovela Vlada tadašnjeg premijera Karla Bilta, pripadnika Stranke umerenih. Stoga su i Leva partija i Švedska socijaldemokratska partija, ali i Zelena partija, insistirale na ukidanju ili na smanjenju broja i dodatnom regulisanju škola koje su u vlasništvu privatnih organizacija, pa tako i na vraćanju tradicionalnom modelu osnovnog i srednjeg obrazovanja, zasnovanog na javnim školama. Takođe su govorili

i o potrebi da škole budu inkluzivnije i mešovitije, odnosno da deca iz različitih društvenih staleža i deca različitog etničkog/kulturnog porekla zajedno pohađaju školu u većoj meri nego što je trenutno slučaj. U tom pogledu, tokom predizborne kampanje najavljeno je i formiranje Vladine agencije zadužene za izgradnju mešoviti i inkluzivnih naselja, odnosno za podsticanje multikulturnog suživota u Švedskoj.

No, budući da su pobeđu odnele stranke desnog centra i ekstremne desnice, sasvim je izvesno da do formiranja pomenute agencije neće doći. Stoga, najveći pobednik ovih izbora, svakako, jeste stranka Švedskih demokrata, nekada mala ultradesničarska partija, koja je tokom prethodna dva izborna ciklusa uspešla da izraste ne samo u prihvatljivog koalicionog partnera strankama desnog centra već i da osvoji najveći broj glasova na ovoj strani političkog spektra. Ipak, svesni sopstvene političke pozicije, koja se pre svega ogleda u manjku iskustva u rukovođenju državom, Švedske demokrate spremne su da mesto premijera prepuste Ulfu Kristersonu, čelniku Stranke umerenih, koja je na vlasti poslednji put bila od 2006. do 2014.

Bez obzira na to kako nova Vlada Kraljevine Švedske naposljetku bude izgledala, lako je predvideti da će tamošnja politička scena – ali i celokupno društvo – nastaviti dodatno da se polarizuju. Ta polarizacija odgovara kako ekstremnoj desnici tako – u određenoj meri – i krajnjoj levlci, dok najgore utiče na popularnost umerenih stranaka i stranaka centra.

godine. Međutim, očekivano je da će zauzvrat tražiti rukovođa mesta u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu pravde i Ministarstvu za migracije, koje vide kao ključne resurse u borbi protiv daljeg naseljavanja Švedske strancima, ali i u suzbijanju kriminala među doseljeničkom populacijom, kao što su i najavili tokom predizborne kampanje. Da se Švedske demokrate ipak ne domognu prevelike političke moći pobrinuće se Liberali, koji saradnju sa Švedskim demokratama posmatraju kao nužno zlo koje se mora pretrpeti, a kako bi se s vlasti oborila Švedska socijaldemokratska stranka.

Sve dalje od centra

U svakom slučaju, bez obzira na to kako nova Vlada Kraljevine Švedske naposljetku bude izgledala, lako je predvideti da će tamošnja politička scena – ali i celokupno društvo – nastaviti dodatno da se polarizuju. Ta polarizacija odgovara kako ekstremnoj desnici tako – u određenoj meri – i krajnjoj levlci, dok najgore utiče na popularnost umerenih stranaka i stranaka centra. Primera radi, ubedljivo najveći izborni poraz doživela je

upravo Partija centra, dok se i pobjeda moderata može smatrati pirovom pobjedom, prvo zato što su prethodnih godina bili prinuđeni da naprave dodatni zaokret udesno kako ne bi nastavili da gube glasačko telo (koje polako ali sigurno gravitira ka taboru Švedskih demokrata), drugo zato što će glavna odgovornost za svaki neuspeh nove Vlade biti pripisan njima, kao partiji iz čijih će redova, po svemu sudeći, biti izabran novi premijer, dok će njihovi koalicioni partneri – pre svega Švedske demokrate – nastaviti s prikupljanjem jeftinih političkih poena na temu suzbijanja imigracije i kriminala.

*Jovica Pavlović,
Istraživač saradnik Instituta za evropske studije*

Regionalna saradnja

VINSKIM PUTEVIMA KA OTVORENOM BALKANU

Operativni plan u oblasti civilne zaštite, koji je nastavak prethodnog Sporazuma o saradnji u civilnim i vanrednim situacijama iz jula 2021, zatim Memorandum o razumevanju i saradnji u oblasti filma i audio-vizuelnih delatnosti na Zapadnom Balkanu, Memorandum o razumevanju i saradnji u oblasti energetike između Srbije i Albanije, kao i Sporazum o mehanizmima prehrambene sigurnosti na Zapadnom Balkanu – rezultati su Samita održanog u Beogradu.

Premijer Albanije Edi Rama, predsednik Srbije Aleksandra Vučić i naslednik Zorana Zaeva, premijer Severne Makedonije Dimitar Kovačevski, tvrde da neće posustati u svojim nastojanjima da doprinesu napretku regiona, brisanju granica, bržem privrednom razvoju i, jednog dana, jedinstvenom regionalnom tržištu. Od Novosadske deklaracije iz 2019, zajedničkih izjava iz jula i novembra 2021, Samita u Tirani decembra 2021. i u Ohridu juna 2022, do nedavno održanog Samita u Beogradu, lideri Otvorenog Balkana obećavaju da će ići korak dalje od postojećih regionalnih planova nastalih u krilu Berlinskog procesa – da postoji potreba da se oni „prošire i nadgrade”.¹

Da bi to postigli, oni su do sada, najpre u okviru inicijative „mini-Šengen” (mini-Schengen), dakle od oktobra do jula 2021, dogovorili sledeće:²

- Memorandum o slobodnom kretanju ljudi uz korišćenje ličnih karata i izjednačavanje procedura za izdavanje radnih dozvola za sve građane u zemljama Zapadnog Balkana;
- 24-časovno funkcionisanje graničnih kontrola za fitosanitarne i veterinarske kontrole;
- Završeni su pregovori između Severne Makedonije i Srbije za izgradnju novog graničnog prelaza Lojane – Miratovac;
- Sporazum između carinskih uprava Severne Makedonije i Albanije o jedinstvenom šalteru na graničnom prelazu Kjafasan i sa Srbijom na graničnom prelazu Tabanovce, sa ciljem da postanu granični prelazi bez zaustavljanja (Non-Stop-Shop)
- Uvođenje sistema bez papira, koji će pojednostaviti carinske procedure.

Nakon preimenovanja inicijative jula 2021. u Otvoreni Balkan (Open Balkan) na sastancima koji su usledili, dogovoreno je i potpisano sledeće:

¹ Milorad Bjelečić, Beogradska otvorena škola, 2022. O (ne)opravdanim kritikama – Open Balkan ili Otvoreno Balkanski [http://eupregovori.bos.rs/progovori-o-pregovorima/uploaded/Bilten%2078%20FINAL%20FINAL_compressed%20\(1\).pdf](http://eupregovori.bos.rs/progovori-o-pregovorima/uploaded/Bilten%2078%20FINAL%20FINAL_compressed%20(1).pdf).

² <https://vlada.gov.mk/node/19852?ln=mk>

Forum za regionalnu ekonomsku saradnju, 29. jul, Skoplje

- Mini-Šengen dobija novi naziv Otvoreni Balkan;
- Memorandum o razumevanju o saradnji na olakšanju uvoza, izvoza i kretanja robe na Zapadnom Balkanu;
- Memorandum o razumevanju o saradnji u vezi sa slobodnim pristupom tržištu rada na Zapadnom Balkanu;
- Sporazum o saradnji u zaštiti od katastrofa na Zapadnom Balkanu, koja će olakšati trgovinu u regionu i omogućiti jedinstveno tržište rada, ali i međusobnu pomoć u vanrednim situacijama (Vlada Republike Srbije 2021).

Sastanak na vrhu, 4. novembar 2021, Beograd

- Zajednička izjava „Budućnost proširenja – pogled iz regiona”

Radni sastanak, 12. i 13. novembar 2021, Niš

- Zaključak sa radnih sastanaka u kome su definisane sve aktivnosti koje će se sprovesti do Samita koji je krajem decembra 2021. održan u Tirani (Cilj ovih aktivnosti je doprinos olakšavanju trgovine, saradnji u oblasti bezbednosti hrane, fitosanitarne i veterinarske inspekcije.)

Samit, 21. decembar 2021, Tirana

- Zakon o potvrđivanju Sporazuma o povezivanju šema elektronske identifikacije građana Zapadnog Balkana;
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma o uslovima za slobodan pristup tržištu rada na Zapadnom Balkanu;
- Zakon o potvrđivanju sporazuma o saradnji u veterinarskoj, fitosanitarnoj i oblasti bezbednosti hrane i hrane za životinje na Zapadnom Balkanu;
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Srbije i Saveta ministara Republike Albanije o uzajamnom priznavanju odobrenja ovlašćenih privrednih subjekata za sigurnost i bezbednost (AEOC).

Samit, 7. jun 2022, Ohrid

- Sporazum o saradnji na Zapadnom Balkanu u oblasti međusobnog priznavanja diploma i naučnih ocena izdatih na visokoškolskim ustanovama i drugim institucijama;
- Memorandum o razumevanju o saradnji u oblasti turizma;
- Memorandum o razumevanju o kulturnoj saradnji na Zapadnom Balkanu;
- Memorandum o razumevanju o saradnji poreskih uprava na Zapadnom Balkanu.

Samit, 2-4. septembar 2022, Beograd

- Sporazum o mehanizmima prehrambene sigurnosti na Zapadnom Balkanu (Srbija, Severna Makedonija i Albanija);
- Memorandum o razumevanju i saradnji u oblasti energetike (Srbija i Albanija);
- Operativni plan u oblasti civilne zaštite;
- Memorandum o razumevanju o saradnji u oblasti filma i audio-vizuelnih delatnosti na Zapadnom Balkanu.

Izvor: Obrada autora

Izvor: predsednik.rs

Samit u senci vina

Poslednji u nizu, a treći po redu, Samit lidera inicijative „Otvoreni Balkan” održan je 2. septembra u okviru šire manifestacije – Sajam vina „Vinska vizija Otvorenog Balkana”, koja je trajala od 1. pa sve do 4. septembra.

Samitu su, pored pomenutih predsedavajućih, kao i u Ohridu, u statusu posmatrača prisustvovali i premijer Crne Gore u tehničkom mandatu Dritan Abazović i predsedavajući u Veću ministara Bosne i Hercegovine Zoran Tegeltija. Prvi put na Samitu su učestvovali i ministri spoljnih poslova Mađarske i Turske, Peter Sijarto [Péter Szijjártó] i Mevlut Çavuşoglu [Mevlüt Çavuşoğlu]. Svrha njihove posete bila je da pokažu podršku inicijativi (koja dolazi iz EU, ali i izvan nje) i spremnost da se njihove države pridruže ovoj, kako ju je opisao Çavuşoglu: „uskoj i bliskoj saradnji zemalja Otvorenog Balkana koje konačno treba da preuzmu sudbinu u svoje ruke”.

Prisutnima se na Samitu putem video-poruke obratio i evropski komesar za proširenje Oliver Varhelji [Olivér Várhelyi], prenoseći još jednu poruku podrške koja dolazi iz EU, istakavši da: „podržava inicijativu od početka, te da su mir, stabilnost i prosperitet potrebni, posebno u vreme krize”.

Koji su konkretni rezultati Samita?

– Operativni plan u oblasti civilne zaštite koji je nastavak prethodnog Sporazuma o saradnji u civilnim i vanrednim situacijama iz jula 2021;

- Memorandum o razumevanju i saradnji u oblasti filma i audio-vizuelnih delatnosti na Zapadnom Balkanu;
- Memorandum o razumevanju i saradnji u oblasti energetike između Srbije i Albanije i
- Sporazum o mehanizmima prehrambene sigurnosti na Zapadnom Balkanu.

Najavljeno je da će se lideri Srbije, Severne Makedonije i Albanije pismeno obratiti Briselu i da bi bili vrlo zadovoljni ako bi im se i lideri ostale tri države (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo) pridružili da „zajedno zatraže finansijsku podršku za nabavku energenata”.

Pored navedenog, najavljeno je da će se lideri Srbije, Severne Makedonije i Albanije pismeno obratiti Briselu i da bi bili vrlo zadovoljni ako bi im se i lideri ostale tri države (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo) pridružili da „zajedno zatraže finansijsku podršku za nabavku energenata”. EU će tako dobiti šansu da ispravi propušteno tokom pandemije virusa korona, a države Zapadnog Balkana će još jednom pokazati šta znači solidarnost u vremenu krize.

Crna Gora i BiH – za Otvoreni Balkan

Da pokaže da u Crnoj Gori ipak ne postoji konsenzus po pitanju „štetnosti” članstva u Otvorenom Balkanu pobrinuo se premijer Dritan Abazović. Za razliku od najglasnijeg kritičara ove

inicijative, predsednika Mila Đukanovića, premijer Abazović je u više navrata isticao da „Otvoreni Balkan vidi kao pomoć za zajedničko stvaranje budućeg ekonomskog napretka, poslovanja, veće mobilnosti građana i veće saradnje u svim oblastima i zato svaka inicijativa koja može da dovede do napretka i pomirenja imaće podršku Vlade Crne Gore”. Iako je predsednik Đukanović od samog početka ubeđen da „Otvoreni Balkan ne počiva na evropskim vrednostima već na regionalnoj saradnji (sic!)”, pre-

Prvi put na Samitu su učestvovali i ministri spoljnih poslova Mađarske i Turske, Peter Sijarto i Mevlut Čavuşoglu. Svrha njihove posete bila je da pokažu podršku inicijativi i spremnost da se njihove države pridruže ovoj, kako ju je opisao Čavuşoglu: „uskoj i bliskoj saradnji zemalja Otvorenog Balkana koje konačno treba da preuzmu sudbinu u svoje ruke”.

mijer Abazović podvlači da smo u regionu već „probali zidove, ratove, humanitarne katastrofe, svađe, konflikte i optužbe, jedino nismo probali da sarađujemo i vreme je da izaberemo mir i progres i da shvatimo da veća fleksibilnost granica ne znači njihovo menjanje, već mogućnost za pomirenje, biznis, progres i mobilnost i ulivanje novog duha u regiju Zapadnog Balkana” .

Kako se Crna Gora nalazi u jednoj vrsti političke krize, s Vladom u tehničkom mandatu, status ove države u Otvorenom Balkanu ostaje neizvestan, bar dok Radna grupa , koja će, prema najavama, biti formirana da analizira ovu inicijativu, ne preporuči

drugačije.

U slučaju Bosne i Hercegovine, sve je komplikovanije i neodređenije. Iako lideri BiH još nisu formalno izneli stav o učešću te zemlje u inicijativi Otvoreni Balkan, predsedavajući Veću ministara BiH Zoran Tegeltija, u svojstvu posmatrača već je učestvovao na dva samita, u Ohridu i u Beogradu. Ne skrivajući svoju podršku inicijativi, istakao je da „najveći broj građana BiH i poslovne zajednice jasno opredeljen ka ovom procesu koji je nezaustavljiv, jer nikome nije ništa loše doneo, te je tako i pristupanje BiH tom procesu sasvim izvesno” . Ostaje nam da vidimo da li će predstojeći izbori doneti neku promenu i da li će se Predsedništvo odazvati na brojne pozive osnivača da se priključe inicijativi.

Da li će i Open Balkan kao i vino postajati sve bolji s vremenom?

Iz Privredne komore Srbije kažu da su velike vinske manifestacije rezervisane za razvijenije ekonomije, poput Nemačke ili Francuske, ali eto i nas. Premijer Rama kaže da inicijativa ne treba više da traži opravdanje za svoje postojanje, a premijer Kovačevski da je Otvoreni Balkan – ključni korak u ključno vreme. *In vino veritas!*

*Andrijana Lazarević,
RESECO*

Slika desnice u Evropi – Đorđa Meloni

ŽENA, MAJKA I HRIŠĆANKA

Polako se stvara globalna mreža populističkih ekstremno desničarskih partija i skoro sve desničarske partije unutar EU kao lajtmotiv imaju očuvanje evropskog/hrišćanskog identiteta. Na čelu ovih partija nalaze se dominantni lideri, baš kao Đorđa Meloni, uz čije je vođstvo partija postigla vrtoglavi rast u odnosu na prethodne izbore.

U oktobru se navršava sto godina od Musolinijevog marša na Rim, odnosno sto godina od dolaska fašista na vlast. Kakva je situacija u Italiji danas? U toku ljeta su raspisani prijevremeni izbori, a na čelu Vlade bi se prvi put nakon Drugog svjetskog rata mogla naći ekstremno desničarska stranka. Ako je vjerovati anketama, uoči izbora koji će se održati 25. septembra, stranka Braća Italije je u znatnom vođstvu. Na čelu ove desničarske stranke nalazi se Đorđa Meloni, o kojoj se u posljednje vrijeme govori kao o potencijalnoj prvoj premijerki na čelu Italije. Ujedno je i predsjednica Partije evropskih konzervativaca i reformista, što joj omogućava umrežavanje sa ideološki bliskim liderima drugih evropskih zemalja. Sebe vidi kao ženu, majku, Italijanku i hrišćanku, zalaže se za jačanje uloge predsjednika i odana je svojim principima čak i onda kada to može da je košta na izborima. Najmlađa ministarka u italijanskoj Vladi postala je 2009. godine, kada je kao tridesetjednogodišnjakinja ušla u Berlusconijevu Vladu.

Bog, država i porodica

Đorđa Meloni smatra da je najbitniji rat koji se vodi zapravo rat između onih koji štite (nacionalni) identitet i onih koji to ne čine. Vođena time, ona je protiv „globalne ljevice”. Evropu vidi kao zajednicu izgrađenu na hrišćanskoj tradiciji. Za Đorđu Meloni hrišćanstvo nije samo religija već i suština evropskog identiteta. U tom smislu zalaže se za tradicionalnu porodicu i strogo je protiv usvajanja djece od strane istopolnih parova. Za razliku od većine desničara, Đorđa Meloni smatra da abortus treba da ostane legalan i ne bi se zalagala za promjenu postojećeg zakona. Pored toga, vjeruje da će nekada tradicionalno uporište ljevice, radnici, biti spremno da je podrži jer je, kako tvrdi, ljevica izdala radnike zarad „woke ideologije”.

Govoreći o migrantskoj krizi, naglašava da granice postoje samo ukoliko se brane i zalaže se za uvođenje kvota. Ni teorije

zavjere o migrantima joj nisu strane – govorila je o naseljavanju migranata kao o planu da se ugrozi italijanski nacionalni identitet i destabilizuje država. S druge strane, za vrijeme krize izazvane pandemijom, njena mantra je bila *liberta* – sloboda. Borila se protiv kovid pasoša i predstavljala zabrane kretanja kao besmislen napad na osnovna prava i slobode.

Braća Italije i bratske stranke

U desnu koaliciju, pored Braće Italije, ulaze i Sjeverna Liga [Matteo Salvini] i Forza Italia [Silvio Berlusconi]. Prema predizbornim anketama, stranka Braća Italije sa 25% znatno odskakće u odnosu na svoje koaliционе partnere, koji zajedno imaju 20%. Taj podatak je još značajniji ako se u obzir uzme činjenica da je njena partija na izborima 2018. osvojila svega 4% glasova.

Za Đorđu Meloni, hrišćanstvo nije samo religija već i suština evropskog identiteta. U tom smislu, zalaže se za tradicionalnu porodicu i strogo je protiv usvajanja djece od strane istopolnih parova. Za razliku od većine desničara, Đorđa Meloni smatra da abortus treba da ostane legalan.

Unutar koalicije postoje razlike kada se govori o spoljnopolitičkim stavovima. Đorđa Meloni je jedina koja je već na početku rata optužila Rusiju za agresiju na Ukrajinu i podržavala slanje oružja ukrajinskoj vojsci. Iako na izborima spoljnopolitičke teme ne privlače pažnju glasača, ona je iskoristila priliku da svojim budućim saradnicima, što su prije svega EU i NATO, jasno da do znanja da želi saradnju i da mogu da računaju na nju. Pored toga, iako znatno mlađa u odnosu na druga dva desničarska lidera, Đorđa Meloni se brzo istakla zbog činjenice da ni u jednom momentu nije kompromitovala svoje stavove, nije ulazila

Izvor: GZERO Media

u koalicije s neistomišljenicima i svoj put je gradila postepeno. Posmatrajući globalni trend umrežavanja desnice, bitni su i njeni odnosi s desničarskim partijama van Italije. Italijanska ljevica strahuje da će se Italija postepeno približiti Poljskoj i

Govoreći o migrantskoj krizi, naglašava da granice postoje samo ukoliko se brane i zalaže se za uvođenje kvota. Ni teorije zavjere o migrantima joj nisu strane – govorila je o naseljavanju migranata kao o planu da se ugrozi italijanski nacionalni identitet i destabilizuje država.

Mađarskoj i da bi osnovna ljudska prava mogla biti ugrožena. Poznato je da Đorđa Meloni ima partnerske odnose s vodećim desničarskim strankama iz Španije, Mađarske, Francuske, ali i da je prisustvovala Molitvenom doručku, te da je povezana s Republikancima u SAD-u.

Desnica se hrani strahom

Dovoljno je da pročitamo samo vijesti iz ove sedmice pa da nam bude jasno da je uspon desnice u Evropskoj uniji sve osjetniji. Kako je do toga došlo? Desnica je uspjela da iskoristi periode straha i nesigurnosti i da glasačima ponudi opciju koja djeluje kao put u stabilnost i, što je još bitnije, opciju koja vjeruje da može da održi postojeći poredak.

Moglo bi se reći da je EU već godinama u stanju permanentne krize, počevši od priliva migranata, zatim Brexita, pandemije, kao i rata u Ukrajini i njime uzrokovanom ekonomskoj krizi.

Desnica i populisti se u takvim uslovima osjećaju na svom i znaju na koji način da pristupe biračima i da im pruže lažni osjećaj sigurnosti. Polako se stvara globalna mreža populističkih ekstremno desničarskih partija i skoro sve desničarske partije unutar EU kao lajtmotiv imaju očuvanje evropskog/hrišćanskog identiteta. Teme koje su do skoro bile svojstvene desničarima polako ulaze u mejnstrim, a politički centar se u većini evropskih zemalja pomjera ka desno. To su partije koje učestvuju na izborima, što znači da nisu antidemokratske, ali zasigurno predstavljaju potencijalnu prijetnju liberalnoj demokratiji. Posljedice dolaska takve stranke na vlast najjasnije možemo videti na primjeru Mađarske, koja se sada posmatra kao hibridni režim.

Teme koje su do skoro bile svojstvene desničarima polako ulaze u mejnstrim, a politički centar se u većini evropskih zemalja pomjera ka desno. To su partije koje učestvuju na izborima, što znači da nisu antidemokratske, ali zasigurno predstavljaju potencijalnu prijetnju liberalnoj demokratiji. Posljedice dolaska jedne takve stranke na vlast najjasnije možemo da vidimo na primjeru Mađarske.

Na čelu ovih partija nalaze se dominantni lideri, baš kao Đorđa Meloni, uz čije je vođstvo partija postigla vrtoglavi rast u odnosu na prethodne izbore. Jedan od primjera ubrzanog rasta popularnosti desničarske partije unutar EU je i populistička antiimigraciona stranka Švedske demokrate, koja je članica pomenute Partije evropskih konzervativaca i reformista na čijem je čelu Đorđa Meloni. Švedske demokrate su dio desnog bloka koji će, prema trenutnom brojanju glasova nakon izbora

održanih 11. septembra, imati apsolutnu većinu u parlamentu i formirati novu Vladu.

Nudeći primamljiva i naizgled jednostavna rješenja, populisti nerijetko nagrizzaju temelje Evropske unije, koja je građena na principima tolerancije, demokratije i ujedinjenosti u različitosti. Između desno populističkih partija u Evropi postoje značajne

////////////////////////////////////
Dovoljno je da pročitamo samo vijesti iz ove sedmice pa da nam bude jasno da je uspon desnice u Evropskoj uniji sve osjetniji. Kako je do toga došlo? Desnica je uspjela da iskoristi periode straha i nesigurnosti i da glasačima ponudi opciju koja djeluje kao put u stabilnost.
////////////////////////////////////

razlike, ali zajedničko obilježje im je radikalno desni stav na kulturnoj dimenziji, koji se ogleda kroz isticanje nacionalnog identiteta i netolerancija prema migrantima. Desni populisti Evropu vide kao nedovoljno jaku da sačuva svoj kulturni identitet i sebe ističu kao zaštitnike evropske civilizacije i vrijednosti, kao jedine koji Evropi mogu da vrate staru slavu.

Đorđa Meloni EU vidi kao zajednicu suverenih nacija u kojoj će jačajući nacionalni identitet i nacionalnu ekonomiju jačati i EU kao konfederaciju. Slučaj uspona Meloni i jačanja desnice u Italiji je samo jedan u nizu primjera koji jasno ukazuju na kapacitete desničarskih partija da se uzdignu u vrijeme krize. Jasno je da će se taj trend nastaviti i u budućnosti, što bi moglo da produbi krizu unutar EU. Desnica će morati da pravi kompromise sa ekstremnom desnicom, što će zasigurno uticati na vladine politike.

*Gorana Pebić,
Beogradski centar za bezbednosnu politiku*

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

Beogradska otvorena škola
Bulevar oslobođenja 177
11000 Beograd, Srbija

T: +381 60 3061 342

E: eupregovori@bos.rs

W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs

S: facebook.com/bos.rs

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Beogradska otvorena škola

Stalo nam je do vašeg mišljenja –
ukoliko imate komentar, kritiku ili sugestiju
kako da poboljšamo Bilten, javite nam
se na mejl eupregovori@bos.rs.

Ukoliko ne želite da nastavimo da vam šaljemo Bilten,
o tome nas možete obavestiti na isti mejl.

Molimo vas da imate razumevanja ukoliko vam
nakon odjave stigne naredni broj Biltena –
sistemu treba vremena da prepozna
izmene u broju pretplatnika.